

Of hoe levensbeschouwingen bijdragen tot gelijke kansen

Ilse Van Halst

Drie jaar geleden werd het gelijke onderwijskansendecreet – minder acrobatisch het GOK-decreet – ingevoerd. Een uitgelezen gelegenheid voor de onderwijsinspectie om zich te buigen over de manier waarop jongeren en volwassenen in Vlaamse scholen gelijke kansen krijgen. Voor het eerst werden ook de levensbeschouwelijke vakken betrokken bij dit verslag in de *Onderwijsspiegel* 2006.

Ik en de ander

ELK jaar vind je in de *Onderwijsspiegel* het inspectieverslag over de kwaliteit van het leerplichtonderwijs. Ditmaal werd het een heus themadossier over de situatie van gelijke onderwijskansen tijdens het schooljaar 2004-2005. Voor de allereerste keer werd ook de levensbeschouwelijke inspectie bij de publicatie betrokken. Aan haar de vraag in welke mate het levensbeschouwelijke onderricht in de Vlaamse scholen bijdraagt tot de ontwikkeling van waarden zoals verdraagzaamheid en multiculturele aanvaarding.

De Commissie Levensbeschouwelijke Vakken sprong meteen op de kar. In de commissie zetelen inspecteurs-adviseurs van alle erkende godsdiensten (katholieke, protestantse, orthodoxe, joodse, islamitische) en van de niet-confessionele zedenleer. Frans Ja-

cobs, inspecteur-adviseur Katholieke Godsdienst in het bisdom Brugge en één van de vier voorzitters van het dagelijkse bestuur van de commissie: „Totnogtoe werden wel eens vraagtekens geplaatst bij de levensbeschouwelijke vakken op school. Ik ben ervan overtuigd dat ze een belangrijke bijdrage leveren in de GOK-problematiek, ook op maatschappelijk vlak. Door leerlingen constructief te leren omgaan met de spanning tussen identiteit en pluraliteit, krijgen ze meer kansen in de samenleving.” Vandaar de hoop dat dankzij dit verslag almaar meer mensen beseffen dat levensbeschouwing op school wel degelijk zin heeft.

Catechese voorbij

De commissie richtte een redactieraad op die tekende voor de

bijdrage aan de *Onderwijsspiegel*. Frans Jacobs nam de eindredactie voor zijn rekening. „Eerst en vooral omschreven we onze visie over het werken aan gelijke kansen voor mensen in het onderwijs”, aldus betrokkene. „Daarbij legden we de nadruk op het leren omgaan met eigen identiteit en pluraliteit. De eigen identiteit moet gerespecteerd worden om de ander te kunnen respecteren. Respect leren opbrengen voor de identiteit van de ander is een tweede noodzakelijke stap. De levensbeschouwelijke vakken zijn een ideale kans om kritisch te zoeken naar deze identiteit en verbondenheid met anderen.”

Deze visie wordt vervolgens concreet gemaakt in de leerplannen van alle erkende godsdiensten, met uitzondering van de islam. Die had op dat moment nog geen inspecteurs aangesteld. „Aan de hand van de leerplannen

bewijzen we dat dit niet enkel mooie theorie is, maar dat we er ook daadwerkelijk werk van maken”, zegt Frans Jacobs.

Belangrijk in de nieuwe katholieke leerplannen, in voege sinds 2000, is dat werd afgestapt van klassieke catechese. Vanuit de katholieke godsdienst worden jongeren veeleer aangemoedigd zelf een levensbeschouwelijke keuze te maken, zonder dat wat dan ook wordt opgedrongen.

Jacobs: „Catechese geven veronderstelt dat er geloof aanwezig is. In het katholieke onderwijs is een klas vandaag zeer verscheiden. Sommige leerlingen zijn moslim, anderen niet-gelovig. Velen hebben slechts enige voeling met het katholieke geloof. Het is onze taak iedereen aan te spreken in zijn wezen en vanuit onze katholieke overtuiging te zoeken naar zin en betekenis. Onze overtuiging willen we helemaal niet

verzwijgen. Integendeel, de christelijke benadering is duidelijk aanwezig als toetssteen, maar het geloof wordt niet opgedrongen.”

Vervolgens wordt dit alles getoetst aan de realiteit op basis van een enquête bij directies, leerkrachten en leerlingen. Via thematische vragen werd gepolst naar het verband tussen het levensbeschouwelijke onderricht en de vorming van jongeren tot verdraagzame burgers. Zowel de 118 ondervraagde directies als de 125 leerkrachten van levensbeschouwelijke vakken bleken uiterst positief te staan tegenover levensbeschouwelijke vakken. In hun ogen kunnen ze vooral een bijdrage leveren aan gelijke onderwijskansen door te leren respect op te brengen voor ieders overtuiging en cultuur. Frans Jacobs geeft graag een voorbeeld.

„In het officiële onderwijs is het belangrijk dat katholieke godsdienst, protestantse godsdienst en niet-confessionele zedenleer samenwerken aan bepaalde projecten, waarbij ieder zijn eigen standpunt kan duidelijk maken, waarbij van gedachten gewisseld wordt, maar waarbij ieder de visie van de ander respecteert. Zo wordt geleerd de dialoog aan te knopen. Dat is maatschappelijk belangrijk en zeer betekenisvol. Dit geldt ook voor het katholieke onderwijs, waar je deze pluraliteit reeds in één klas aantreft.”

Gapende kloof

Uit de enquête bij drieduizend of wat leerlingen onthoudt Frans Jacobs een aantal interessante elementen, rijp voor nader onderzoek. „Opvallend is dat de meeste leerlingen ervaren dat er een diepe kloof gaapt tussen de levensbeschouwing zoals ze die thuis meekrijgen en zoals die op school wordt onderwezen. Dit moet voor levensbeschouwingen juist een extra motivatie zijn om met de jongere generatie aan die maatschappelijke waarden te werken en tegen de stroom in te varen.”

Andere opmerkelijke vaststelling: „Zestig tot zeventig procent van de leerlingen vindt dat er een groot verschil bestaat tussen het leren over verdraagzaamheid en respect in de les en dit bijvoorbeeld op de speelplaats of op straat even in praktijk brengen.”

Hoopgevend vindt Frans Jacobs dan weer de zeventig tot negentig procent van de ondervraagde leerlingen die beaamt dat ze meer begrip en respect opbrengen voor mensen met andere levensbeschouwingen indien ze deze levensbeschouwingen beter leren kennen. „Ze geven toe dat ze argwanend staan en anderen veroordelen omdat ze de ander niet kennen. Hierin schuilt een vraag naar meer informatie over andere levensbeschouwingen en culturen. Een belangrijke taak voor de levensbeschouwelijke vakken, zou ik zo denken.”

Levensbeschouwing op school. Blijkbaar is er een aanzienlijk verschil tussen de klas en de straat. © Belga

De *Onderwijsspiegel* downloaden kunt u via www.onderwijsinspectie.be/Onderwijsspiegel/onderwijsspiegel2006-deel3.pdf. Meer info via de website www.onderwijsinspectie.be/lbv/onderwijsspiegel.htm.